

Sport & Strategie

VOOR EXECUTIVES IN DE SPORT, BIJ OVERHEID, BEDRIJVEN & MEDIA

DOPINGNATIE RUSLAND AAN DE ENKELBAND

PAGINA 8 EN 9

COMMISSIE EVENEMENTEN: "DE MINISTER BEGAAT EEN GROTE VERGISSING"

PAGINA 10 EN 11

SEATTLE HOOPT OP NHL-TEAM

PAGINA 12 EN 13

OP NAAR EEN NIEUWE CODE GOED SPORTBESTUUR

PAGINA 14 EN 15

DE SPORTOPLEIDINGEN IN HET MBO EN HBO

PAGINA 20 T/M 29

"Het gaat om de combinatie: goed leren bewegen én voldoende bewegen"

KVLO-directeur Cees Klaassen over de staat van het bewegingsonderwijs in Nederland

Kinderen moeten voldoende bewegen, maar vooral ook *góed* leren bewegen. Dat is al sinds haar oprichting in 1862 de opvatting van de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO). Deze opvatting heeft alleen maar aan kracht gewonnen nu wetenschappelijk onderzoek maar ook het rapport Peil.Bewegingsonderwijs van de Onderwijsinspectie aantoont dat de bewegingsvaardigheden van leerlingen in het basisonderwijs de afgelopen tien jaar flink zijn afgenomen.

DOOR FRANS OOSTERWIJK

Cees Klaassen is de integratie van cultuur en sport in eigen persoon. Alvorens directeur te worden van de CALO in Zwolle, was Klaassen er docent schermen en gitaar (bewegen en muziek). Maar hij was ook gek van voetbal en heeft daar o-benen aan overgehouden die kunnen wedijveren met die van Robin van Persie.

Tegenwoordig is Klaassen (61) directeur van de KVLO, de Nederlandse belangen- en beroepsvereniging en vakbond voor docenten lichamelijke opvoeding en combinatiefunctionarissen. In die hoedanigheid nam hij begin oktober deel aan de studiereis Gezonde School naar Noorwegen, om te kijken hoe ze daar de schoolgaande jeugd het plezier in bewegen en een gezonde leefstijl proberen bij te brengen.

Klaassen: "Afnemende bewegingsvaardigheden met een steeds slechter wordende motoriek is niet alleen een probleem in Nederland, dus is het interessant te zien hoe andere landen daarmee omgaan en via het onderwijs kinderen een goede beweegbasis proberen mee te geven. Noorwegen, maar ook Zweden en Finland zitten op de lijn van één uur sport en bewegen per dag, vijf uur per week, deels via gymles, deels via beweegactiviteiten rond de school en tijdens de lessen. Dat komt veel overeen met de campagne 3 + 2 = een fit idee, drie uur gym plus twee uur sport en bewegen op school, die de KVLO al langer heeft gevoerd en waarvan de uitgangspunten herkenbaar zijn in het recente rapport Plezier in Bewegen van de Onderwijsraad, de Raad van Volksgezondheid en Samenleving en de Sportraad. "Verskil met Nederland is wel dat Noorse scholen veel meer een cultuur van elke dag bewegen kennen, dat er

Lees verder op pagina 5

Vervolg van pagina 1

veel buiten wordt gesport en dat kinderen er minder overgewicht hebben. Dat valt echt op in het school- en straatbeeld. De speelomgeving voor kinderen is er aantrekkelijker, de schoolpleinen zijn groter. Ze hebben daar natuurlijk ook veel meer ruimte en de natuur is mooi. Dat alleen al inspireert tot bewegen.”

Heeft in Noorwegen de vakleerkracht net zo'n centrale positie als in Nederland? Kennen ze ook daar een KVLO die hoedt over de ontwikkeling van motorische vaardigheden?

“Nee, althans minder groot en invloedrijk. In Noorwegen leggen ze ook veel minder de nadruk op goed bewegen, als basis voor voldoende bewegen, dan wij in Nederland. Het is wel onderwerp van discussie, maar dat aspect is in Nederland, mede dankzij de opleidingen en de KVLO, veel beter en sterker ondergebracht in het onderwijscurriculum. Wat we in Nederland ook beter doen dan in Noorwegen, is in gymlessen aandacht geven aan kinderen die niet zo goed mee kunnen. Daar doen we iets aan via motorisch remedial teaching (MRT) en club extra-achtige activiteiten. Die kinderen laten we niet bungelen, we proberen ze erbij te houden om ze ook de lol van goed bewegen te laten ervaren.”

Vrijblijvend gedoe

Zo zijn er meer verschillen tussen Nederland en Noorwegen en andere landen van de EU. Klaassen: “In de meeste landen zijn de kerndoelen voor het bewegingsonderwijs wettelijk vastgelegd. In Nederland is dat per vak ook vastgelegd, dus voor zowel rekenen en taal als voor lichamelijke opvoeding, wat kinderen in het primair en voortgezet onderwijs moeten kunnen en kennen. In het basisonderwijs gaat het nu nog om twee kerndoelen en daarvan afgeleid twaalf concrete leerlijnen (zie kader). In sommige landen is daarnaast ook nog het aantal uren bewegingsonderwijs vastgelegd. Bij ons niet, althans niet voor het basisonderwijs; wel, sinds 2005, voor het voortgezet onderwijs: vmbo 2,5 uur, havo 2,2 uur, vwo 2 uur. De KVLO zou dat ook graag zien voor het primair onderwijs, liefst drie uur gym per week, net als het wetsvoorstel van de SP dat hetzelfde beoogt.”

In Nederland lijken de initiatieven om kinderen op school meer te laten sporten en bewegen soms over elkaar heen te buitelen. Daarbij kan de insteek nogal verschillen. Waar de KVLO uitgaat van góed bewegen, daar legt bijvoorbeeld JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) de nadruk op de rol van bewegen in de strijd tegen overgewicht. Een op de zeven kinderen in Nederland is te zwaar, dus Klaassen heeft heus wel sympathie voor deze aanpak. Maar tegelijkertijd heft hij de waarschuwendende vinger tegen deze eenzijdige instrumentele benadering van sport en bewegen.

“Het bewegingsonderwijs moet je aan professionals overlaten. Anders ontstaat het gevaar van achterstanden en blessures en ben je nog verder van huis”

Cees Klaassen

“Neem de Daily Mile. Af en toe lekker rennen is prima, maar het moet niet in de plaats komen van gymlessen. De KVLO houdt niet van vrijblijvend gedoe. Kinderen moeten niet alleen voldoende bewegen, maar vooral ook goed leren bewegen. Want als jij goed kunt bewegen, beweeg je ook méér. En blijf je bewegen. Dat wordt een tweede natuur. Zoals het spreekwoord zegt: jong geleerd oud gedaan. Met dank aan het ‘motorisch geheugen’. “Goed leren bewegen is een grondrecht, vinden wij, en moet gelden voor alle kinderen uit alle milieus. Daarom moet je het bewegingsonderwijs, dat in de ogen van de KVLO dus in eerste instantie gericht moet zijn op de ontwikkeling van bewegingsvaardigheden, aan professionals overlaten. Anders ontstaat het gevaar van achterstanden en mogelijke blessures en dan ben je nog verder van huis. Of kinderen zeggen: het lukt me niet, laat maar. Gelukkig worden komt van lukken, hè?”

“Als jij goed kunt bewegen, beweeg je ook méér. En blijf je bewegen. Dat wordt een tweede natuur”

Cees Klaassen

OP STUDIEREIS IN NOORWEGEN: “DE SPEELOMGEVING VOOR KINDEREN IS ER AANTREKKELIJKER, DE SCHOOLPLEINEN ZIJN GROTER”, ZEGT KLAASSEN.

DE GEZONDE SCHOOL

Het Gezonde Schoolvignet, met het deelcertificaat bewegen en sport, is de opvolger van het Sportactieve Schoolvignet van de KVLO dat bestond tot 2012 en in dat jaar werd opgevolgd door het Gezonde Schoolvignet. Klaassen: “Als KVLO hebben we wel even gearzeld of we daarin zouden participeren, omdat met het begrip Gezonde School het accent uitsluitend op gezondheid en de strijd tegen overgewicht zou komen te liggen. Voor je het weet wordt elke gymles in de context van gezondheid geplaatst en verdwijnt het pure plezier van goed leren bewegen naar de achtergrond. Anderzijds: door in Gezonde School te participeren, bereiken we alle basisscholen. We hebben toen wel als voorwaarde gesteld dat scholen die het vignet Gezonde School willen krijgen het deelcertificaat bewegen en sport, minimaal moeten voldoen aan de wettelijke eisen ten aanzien van bewegingsonderwijs: minimaal twee uur gym, gegeven door een bevoegde (vak)leerkracht.”

Elke voetballer, op welk niveau dan ook, die een mooie passeerbeweging maakt, zie je stralen van geluk. Als jij wilt meedoen, maar niets lukt, dan stop je, dat is zeer demotiverend.

“Daarnaast vindt de KVLO het belangrijk dat kinderen samen sporten en bewegen. In sport en spel heb je elkaar nodig. Zonder medespelers of tegenstanders is het moeilijk spelen, het is een wederzijdse afhankelijkheid – een ervaring die van groot belang is in onze geïndividualiseerde samenleving. Ook het onderwijs, met toenemende individuele leerroutes en projectgroepen, individualiseert meer en meer. Met gym leren kinderen omgaan met verschillen en dat bevordert juist samenwerken en integratie. Fysieke en motorische verschillen, culturele verschillen, verschillen in beweegniveau. De KVLO heeft binnen zogenoemde kwaliteitszorgtrajecten bij leerlingenpanels dikwijls gevraagd: waarom vind jij gym belangrijk? Zeiden ze ook: omdat het bijna nog het enige vak is dat we samen doen. We doen het met de hele klas, iedereen hoort erbij, we leren elkaar ook van een andere kant kennen en dat vinden we fijn.”

Afnemende motorische vaardigheden

Je kunt je ogen niet sluiten voor de feiten, vindt Klaassen. “In 2010 werd al geconstateerd dat de motorische vaardigheden van de schoolgaande jeugd afnemen. Dat begint in de jaren tachtig, als de schaalvergroting in onderwijs inzet, de vrijheid van onderwijs groter wordt en het beweegonderwijs onder druk komt te staan. In die periode begint Nederland ook steeds meer te verstedelijken en verandert de leefomgeving. Daarmee wordt ook kans-ongelijkheid groter en worden de verschillen in motorische vaardigheden tussen kinderen van dezelfde generatie groter.”

TIPS EN TRICKS

Na de studiereis Gezonde School naar Noorwegen stelden de deelnemers de volgende lijst van tips en aanbevelingen op:

- Investeren in lokale samenwerking loont.
- Gezonde school veel meer opzetten en implementeren vanuit lokale en regionale overheden, op basis van landelijke kaders.
- Gezonde leefstijl zichtbaar integreren in alle leerjaren.
- Minder cijfers en minder toetsen in het primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs.
- Spelend leren en buiten leren invoeren in ons onderwijsstelsel.
- Eigenlijk doen we het best heel goed en daarom zouden we meer bij elkaar in de keuken moeten kijken; het kan altijd beter.
- Geef kinderen de ruimte om verantwoord risico's te leren nemen
- Slecht weer bestaat niet, slechte kleding wel.
- Meer geld en middelen beschikbaar stellen voor scholen om een beter (en gezonder) pedagogisch klimaat te realiseren.
- Minder regels voor het Nederlands onderwijs bevordert gezondheid en welzijn van leerlingen en personeel.

“Met gym leren kinderen omgaan met verschillen. Lichamelijke verschillen, culturele verschillen, verschillen in beweegniveau”

Cees Klaassen

CEES KLAASSEN (RECHTS) ALS DOCENT SCHERMEN OP DE CALO IN ZWOLLE

TWEE KERNDOELEN, TWAALF LEERLIJNEN

Wat moet een kind kennen en kunnen? Dat is in Nederland allemaal vastgelegd in zo genoemde kerndoelen. Voor het leergebied bewegen en sport in het primair onderwijs gelden twee kerndoelen en daarvan afgeleid twaalf concrete leerlijnen.

- Kerndoel 1: de leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren. De daarbij behorende twaalf leerlijnen zijn: balanceren, klimmen, zwaaien, over de kop gaan, springen, hardlopen, mikken, jongleren, doelspelen, tikspelen, stoeispelen en bewegen op muziek.
- Kerndoel 2: de leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deelnemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening houden. De drie daarbij horende leerlijnen zijn: reflecteren op eigen gedrag, inschatting maken van eigen niveau, en stimuleren en coachen van medeleerlingen.

Op dit moment wordt er voor alle leergebieden en vakken in het primair en voortgezet onderwijs opnieuw gekeken naar wat leerlingen voor de toekomst zouden moeten kunnen en kennen, dus ook voor het leergebied bewegen en sport. Uiteindelijk zal dat moeten resulteren in een aantal bouwstenen en (nieuwe of bijgestelde) kerndoelen. Dit traject, onder de naam curriculum.nu, is nog in volle gang; zie voor de tussenresultaten: www.curriculum.nu/feedback.

ticketmaster®
SPORT

Joris Kemperman -
WK Jonge Dressuurpaarden

“Ticketmaster biedt 24/7 uitstekende support en hielp ons goed op weg, ook op locatie. De scanplossing is makkelijk in gebruik en geeft je real-time inzicht in de toegangscontrole. Het was een mooie editie!”

Wist je dat 1 op de 5 bezoekers van het WK Jonge Dressuurpaarden hun ticket direct via Ticketmaster.nl kochten?
Lees meer succesverhalen op b2b.ticketmaster.nl.

Het begin 2018 verschenen rapport Peil.Bewegingsonderwijs van de Onderwijsinspectie toont aan dat de motorische vaardigheden van de leerlingen in het basisonderwijs de afgelopen tien jaar alleen maar verder zijn afgenomen. Toch is Klaassen allerminst somber gestemd. Dat zit in zijn natuur (“Ik ben een optimist”), maar ook in het feit dat het belang van bewegingsonderwijs en vaardig sporten en bewegen nog nooit zo nadrukkelijk op de politieke agenda heeft gestaan als nu. “Dat belang werd door de politiek voor het eerst goed opgepikt in 2005, hetgeen ertoe leidde, via een amendement van CDA en PvdA, dat voor het voortgezet onderwijs het aantal gymuren, wat tot dan toe wettelijk was vastgesteld in een zogenoemde minimum lessentabel, als enige werd gehandhaafd. Die borging moet er nu ook komen voor het primair onderwijs. Goed bewegen heeft te maken met de kwaliteit van leven, en komt ten goede aan de individuele mens, maar ook aan de samenleving als geheel, de volksgezondheid en het algehele welzijn.” Naar aanleiding van het wetsvoorstel van de SP voor drie uur gym op de basisschool, gegeven door een vakleerkracht, organiseerde de Tweede Kamer begin september een hoorzitting waar allerlei deskundigen hun zegje mochten doen. Alle gekende advocaten voor beter bewegingsonderwijs waren daar aanwezig. Van neuroloog Eric Scherder, medicus en oud-gymleraar Wim van Mechelen die langlopend onderzoek verricht naar de relatie tussen leefstijl en gezondheid, tot vertegenwoordigers van NOC*NSF en wetenschappelijke experts van het Mulier Instituut. “Zelf heb ik als vertegenwoordiger van de KVLO vooral gesproken over het recht op goed bewegingsonderwijs voor elk kind en wat het gevolg is, in termen van zelfvertrouwen en zelfbeeld, als kinderen motorisch achterblijven.”

PLEZIER IN BEWEGEN

Begin oktober riepen de Onderwijsraad, de Raad van Volksgezondheid en Samenleving en de Sportraad gezamenlijk op om kinderen in het primair en voortgezet onderwijs dagelijks twee keer een half uur te laten sporten en bewegen op school. Behalve twee à drie uur gymnastiek per week door een vakleerkracht, zou er in totaal dagelijks twee keer dertig minuten in en rond de school en tussen de lessen bewogen moeten worden. De drie raden adviseren hiervoor ‘beweegteams’ in te zetten, bestaande uit onder andere buurtsportcoaches en bevoegde vakleerkrachten.

BEWEGINGSONDERWIJS IN DE EU

Bij de hoorzitting Bewegingsonderwijs op 10 september jl. bracht Klaassen het volgende lijstje onder de aandacht van de Tweede Kamer:

“Denemarken en Hongarije kennen verplicht drie klokuren en 45 minuten per week (dikwijls in de vorm van elke dag één lesuur van 45 minuten, totaal 5 x 45 minuten); Frankrijk en Polen drie klokuren per week; Turkije 2.8 en Slovenië 2.6 klokuren per week. Bijna twee derde van alle Europese landen heeft minimaal twee klokuren per week. Nederland is een van de weinige landen in de EU zonder een vastgelegd aantal klok- of lesuren per week in het primair onderwijs en ‘streeft’ naar gemiddeld twee lessen van 45 minuten (1.5 klokuur) per week. Bij naar schatting 25-35 procent van de PO-scholen in Nederland krijgen kinderen op dit moment niet meer dan één lesuur van 45 minuten (0.75 klokuur) gym per week.”

“Goed leren bewegen is een grondrecht en moet gelden voor alle kinderen uit alle milieus”

Cees Klaassen

Spil- en regiefunctie

Waar de KVLO ook erg blij mee is, is dat haar uitgangspunt ten aanzien van het bewegingsonderwijs – kinderen moeten niet alleen méér maar vooral beter leren bewegen – ook goed herkenbaar was in het onlangs verschenen Sportakkoord en ook werd onderstreept in het rapport ‘Plezier in Bewegen’ van de Onderwijsraad, de Raad van Volksgezondheid en Samenleving en de Sportraad.

Jan Rijpstra, voorzitter van de KVLO, zei bij de presentatie van dat rapport dat de professionals die nodig zijn om het bewegen rondom school en tijdens de lessen te verzorgen, ook uit de rijen van de vakleerkrachten moeten komen.

“Jan duidde er eerst en vooral op dat we in Nederland, in navolging van het voortgezet onderwijs, nu ook het gymonderwijs in het primair onderwijs wettelijk moeten borgen. Bewegingsonderwijs is namelijk allereerst onderwijs: een vak waarvoor een kind naar school gaat en dat gegeven moet worden door een daarvoor opgeleide professional. De beweegactiviteiten die daarnaast gegeven zullen worden – rond de school, tijdens de lessen – moeten ook verantwoord gebeuren. In de beweegteams die daarvoor gevormd gaan worden en waarin ook andere professionals zoals buurtsportcoaches een plek zullen krijgen, moet – vinden ook de drie Raden die het rapport hebben geschreven – de vakleerkracht een spil- en regiefunctie hebben. Want dan weet je dat er, sportief en pedagogisch, kunde en beleid achter zit en dat de activiteiten worden afgestemd op het niveau van de kinderen.” ●

DE GYMLERAAR ALS GIDS

De KVLO huist in een prachtig, oud pand in Zeist. Klaassen houdt kantoor in een kamer die wordt gedomineerd door een reusachtige vitrinekast, louter gevuld met imposante boekwerken met een groene koft, waarin anderhalve eeuw vakliteratuur is samengebracht. Klaassen, met een respectvol knikje: “Ik sta op de schouders van reuzen.”

De KVLO, opgericht in 1862, heeft ruim elfduizend leden en groeit nog steeds. Klaassen: “We hebben in Nederland zes ALO’s en jaarlijks komen er per saldo gemiddeld zo’n vijfhonderd nieuwe leden bij, inclusief studentleden.” De impact van de KVLO op het Nederlandse sportlandschap gaat verder dan alleen het gymlokaal. “Veel hedendaagse sportverenigingen en -bonden zijn mede opgericht door gymleraren, die de verbinding zochten met de sportcultuur. Overdag leerden ze de kinderen de basis en principes van bewegen, die ze vervolgens konden toepassen door te gaan sporten bij verenigingen.”

Die gidsfunctie van de gymleraar bestaat nog steeds, zegt Klaassen. “Ken je het boek Sprintkoninginnen - van Fanny tot Dafne, van Kees Kooman? Hij vertelde er een keer over op de radio en zei: wat typisch is en wat voor al die vrouwen geldt, is dat ze allemaal een gymleraar hebben gehad die tegen ze zei: is dat niet wat voor jou, die atletiek? Een gymleraar doet meer dan alleen gym geven. Hij of zij kent alle kinderen, kan adviseren en perspectief bieden. Kinderen, en vooral ook hun ouders, waarderen dat enorm. Want de meester ziet hun kind! Hoe vaak lees je niet in verhalen van sporters dat hun gymleraar zoveel voor ze heeft betekend. Dat ze zeggen: het viel mijn gymleraar op dat ik daar goed in was. Of dat hij zei: let daar eens op!”

EEN RIANTE SPEELPLAATS IN DE NOORSE BOSSEN. KLAASSEN: “ZE HEBBEN DAAR NATUURLIJK OOK VEEL MEER RUIMTE EN DE NATUUR IS MOOI, DAT ALLEEN AL INSPIREERT TOT BEWEGEN.”